

УДК 341.29

DOI <https://doi.org/10.32782/1813-338X-2024.3.26>**Я. О. Тицька**

кандидат юридичних наук,
доцент кафедри державно-правових дисциплін
факультету права та економіки,
Міжнародного гуманітарного університету

СТАНОВЛЕННЯ МІЖНАРОДНОГО ВИМІРУ НАУКОВОГО ПОШУКУ: ІНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ ФОРМАТ

У цій науковій роботі її авторкою підкреслене позицію, що комплексне дослідження еволюції правового виміру міжнародної наукової співпраці та її міжнародно-правового відображення науки як такої має спиратися на певні формально визначені критерії. Попре сам факт здійснення людством наукової діяльності із найдавніших часів, формалізація феномену науки як соціальної категорії стала помітною лише у Новітні часи, та саме сприйняття категорії науки, опрацьоване авторами XIX-XX сторіччя, досі залишається незавершеним доктринальним процесом.

У роботі підкреслено, що за таких умов інституціоналізація питань наукової діяльності та наукової співпраці до формування сучасного міжнародного права носила доволі фрагментарний характер. Дослідження такої інституціоналізації досі залишалося за межами уваги міжнародного права та її історії права, у своїх працях його згадували окремі історики науки, які насамперед досліджували еволюцію відповідних соціальних структур у Нові та Новітні часи.

А тому істотні та поки не повністю досліджені питання міжнародно-правової правотворчої та правозастосовчої діяльності на глобальному та її на європейському рівнях у вимірі формулювання універсального тлумачення феномену науки та, відповідно, сприйняття наукової співпраці, досліджень та пошуку досі не отримали у сучасних умовах системного відображення, що б сприяло її релевантному вирішенню питання структурного відтворення явища наукової співпраці у контексті модерного міжнародного права.

Предметом статті визначене інституційно-правовий формат становлення міжнародного виміру наукового пошуку, а її метою стало визначення процесу зародження та еволюції інституцій науки у контексті міжнародної взаємодії та у вимірі подальшого становлення міжнародно-правової реальності. У статті доведено, що інституціоналізація міжнародного виміру наукового пошуку була тривалим процесом XVI-XIX сторіч та відбувалася у формалізації системи національних академій наук та формування механізмів глобальної академічної взаємодії.

При цьому зародження перших академій наук було безперечною ініціативою самої наукової спільноти Нового часу, але дуже швидко централізовані держави стали використовувати академічний механізм для вирішення власних фундаментальних завдань, зокрема її щодо міжнародних відносин. Але до кінця XIX сторіччя міжнародна наукова співпраця та її організація була делегована державами саме національним академіям наук й це прямо вплинуло на динаміку відповідних міжнародно-правових процесів.

Ключові слова: академії наук, історія науки, міжнародне право, наукові дослідження, наукова співпраця.

Вступ. Аналіз еволюції правового виміру міжнародного наукового співробітництва та міжнародно-правового відображення науки як такої має спиратися на певні формально визначені критерії [28, р. 103]. Попре сам факт здійснення людством наукової діяльності із найдавніших часів, формалізація феномену науки як соціальної категорії стала помітною лише у Новітні часи, та саме сприйняття категорії науки, опра-

цьоване авторами XIX-XX сторіччя, досі залишається незавершеним доктринальним процесом [2, р. 4].

За таких умов нескладно здогадатися, що інституціоналізація питань наукової діяльності та наукової співпраці до формування сучасного міжнародного права носила доволі фрагментарний характер [10, р. 2059]; [20, р. 3]. Дослідження такої інституціоналізації досі залиша-

лося за межами уваги міжнародного права та й історії права, у своїх працях його згадували окремі історики науки, які насамперед досліджували еволюцію відповідних соціальних структур у Нові та Новітні часи.

Серед робіт модерних українських правознавців відповідна проблематика згадувалася у працях Б.В. Бабіна, К.В. Громовенка, С.В. Ківалова, водночас комплексних, системних, та монографічних досліджень цих питань авторкою не виявлене. При цьому еволюцію організації науки у онтологічному, структурному та гносеологічному вимірах системно досліджували європейські та американські автори з історії науки та соціології науки.

Зокрема у цьому вимірі варто згадати роботи Маріо Біаджолі, Леонарда Бруно, Карстена Йедлічки, Давіда Кроніка, Анрі Лерідона, Дастона Лорейна, Маргері Парвер, Роберта Фокса [16] тощо.

Постановка завдання. Предметом статті є інституційно-правовий формат становлення міжнародного виміру наукового пошуку, а її метою стало визначення процесу зародження та еволюції інституцій науки у контексті міжнародної взаємодії та у вимірі подальшого становлення міжнародно-правової реальності. У статті послідовно висвітлене парадокси та виклики, з якими зіткнулися наукова спільнота та країни світу у спробах інституціоналізації наукової діяльності та наукової співпраці зокрема у її міжнародному вимірі. Для досягнення поставленої мети необхідно системно проаналізувати процеси утворення та динаміки функціонування академій наук від початку існування такого феномену, та надати всебічну характеристику діяльності академій наук у міжнародному вимірі.

Для реалізації мети й наведених завдань роботи у достовірному й ефективному науковому форматі було застосоване порівняльний, герменевтичний, формально-правовий, прогностичний, та системний методи.

Результати дослідження. Якщо у вимірі освітньої, академічної співпраці істотний імпульс для формування системи глобальної взаємодії становила система університетів, що сформувалася у Європі задовго до виникнення Вестфальської міжнародно-правової системи, то основним місцем кристалізації комплексного підходу до наукового пошуку та до наукової діяльності стали академії наук, що з'явилися у Європі вже у Нові часи, паралельно із формуванням класичного, щонайменш доктринального міжнародного права.

Як пише щодо ролі закладів освіти Мордехай Файнгольд, хоча «ранньомодерні університети як бастіони схоластики, ворожі до нових ідей», вже не сприймаються історичною наукою, «визнаючи, що похмуре зображення університетів було перебільшено, багато вчених наполягають на своєму небажанні віддавати належне вищим навчальним закладам за вагомий внесок у наукову революцію» [26, р. 3].

Так саме Джон Генрі констатує, що «хоча було б неправильно применшувати роль університетів у науковій революції, важливо не перебільшувати її», бо «протягом усього цього періоду функцією університету було навчання», а «місцями для нових досліджень» були інші, включаючи «приватні будинки відданої особистості, чи то заможний вельможа, як Тихо Браге чи Роберт Бойль, чи більш скромний шукач знань», як Антоній ван Левенгук [18, р. 46].

У цьому контексті Рой Портер констатує, що до Новітніх часів «університет був середовищем, у якому наукові знання зазвичай передавалися та поширювалися, а наукові інтереси пробуджувалися», що «було необхідним для появи достатньої кількості науково грамотних, щоб генерувати перетворення в науковій діяльності». Втім, й цей автор констатує, що університет Середніх віків чи Нового часу не «був ідеальним середовищем для розвитку науки», бо «це, безсумнівно, підтверджується тим фактом, що більшість розроблених у той час проєктів ідеального наукового середовища передбачали діяльність не в університеті чи семінарії, а в якомусь більш спеціалізованому, самодостатньому, незалежному закладі» [1, р. 548].

Нагадаємо, що перше наукове товариство подібного типу, *Academia Secretorum Naturae* (лат. «Академія таємниць природи»), була заснована в Неаполі в 1560 р. Джамбатіста делла Порта [6, р. 15]. Одною з перших такого роду інституцій стала Академія дей-Лінчей (італ. «Accademia dei Lincei», буквально «Академія рисьоких»), яка була заснована у Римі в 1603 році італійцями Федеріко Чезі та Франческо Стеллуті разом з голландцем Йоганнесом ван Хеком задля отримання та поширення наукових знань у сфері фізики [3, р. 429]. У 1609 році Ф. Чезі вирішив удосконалити діяльність цієї Академії, долучивши до її складу Галілео Галілея та декілька вчених з третіх країн [14].

Серед іншого до складу інституції, що проіснувала до 1651 року, увійшли німецький вчений та митець Адам Ельсхаймер, німецький фізик та ботанік Йоган Фабер, німецький вчений

Йоган Шрек, який серед іншого провів десятиріччя у єзуїтській місії в Китаї, грецький математик Іоанніс Дімісіанос, низка італійських науковців та шамбеляни римських пап Григорія XV та Урбана VIII, Джованні Чіамполі та Віржиніо Чезаріні відповідно [7, р. 41].

Очевидно, що Академія дей-Лінчей явно не розглядалася як просто приватна ініціатива, та ті самі римські папи надалі неодноразово намагалися відновити її діяльність, зокрема й відверто переслідуючи очевидні цілі міжнародного характеру. При цьому діяльність Академії проявляла себе як у періодичних засіданнях, так й в організації публікації важливих наукових праць, включаючи роботи Галілея «Про сонячні плями» та «Пробірщик» [6, р. 51].

Та надалі подібні ініціативи взяти наукову діяльність під контроль влади спостерігаються у Франції, де в 1635 р. під егідою кардинала Ришельє було взято під королівський протекторат Французьку академію (фр. «Académie française») як утворену в 1625 р. приватну структуру, задля того, щоб «зробити французьку мову не тільки елегантною, але й вільною трактувати усі мистецтва та науки». Перше засідання цієї Академії відбулося в 1637 р., але водночас її принциповою відмінністю була франкоцентричність [8, р. 34]. Як щодо цього пише Харкорт Браун, діяльність Академії одразу викликала хвилю критики, одним з ключових акторів якої був французький вчений та письменник Анрі-Луї Абер де Монтмор. Він став проводити, з 1654 року, альтернативні зібрання, після чого в 1657 році відкрив власну академію, затвердивши її «конституцію» [23, р. 156].

Недовготривала Академія Монтмора, метою якої було визначене «дослідження природного світу та покращення умов життя» важлива не лише тому, що стала поштовхом для подальшого утворення академій, з урахуванням її «проступків та помилок» [8, р. 66, 71, 75], але й через свою виявлену сучасними дослідниками формалізовану участь у диспуті про планету Сатурн з іншою, флорентійською Академією дель Чименто (італ. «Accademia del Cimento»), засновану коштом Леопольдо Медичі, де зібралися насамперед учні Галілея [26, р. 83].

Як щодо цього констатує Джулія Джіанніні, діяльність Академії дель Чименто була ще менш формалізованою, про її роботу та зібрання учасників відомо виключно з їх щоденників та одної книги 1667 року «Нариси природничого досвіду» (італ. «Saggi di naturali esperienze»). Ця авторка пише, що «історію від-

носин між двома академіями, які ...були двома найвідомішими групами вчених, які займалися виключно питаннями натурфілософії, важко поєднати, враховуючи, що різні спроби налагодити епістолярний обмін часто наштовхувалися на затримки», та що «діалог між двома академіями краще було б описати як послідовність монологів» [26, р. 84].

Але водночас це був перший у історії формалізований міжнародний контакт, у вигляді обміну формалізованими науковими позиціями, між двома науковими академічними установами різних країн, який, за відомостями Дж. Джіанніні, встановив Мельхіседек Тевено, «французький дипломат, бібліофіл і літератор, колекціонер літератури про подорожі» [27, р. 560].

Надалі ці обидві близькі до влади, але формально приватні академії припинили існування, бо у Флоренції «зустрічі стали спорадичними, багато академіків переїхали в інше місце», а в Парижі 1664 року «після тривалих дебатов щодо форми, яку повинна була прийняти група, щоб стати міцнішою та краще регульованою», Крістіан Гюйгенс повідомив Роберту Морею, що Академія Монмора «перестала існувати», хоча її залишки продовжували збиратися зустрілися в домі М. Тевено [26, р. 84].

Та за декілька років до припинення цієї академії, найбільш цілісно та послідовно ідея установи, яка має забезпечувати наукову діяльність, реалізувалася у діяльності англійського Королівського товариства (англ. «Royal Society»), заснованого королівською хартією Чарльза II після 1660 року [21, р. 34]. Передумовами виникнення цієї першої у світі досі постійно діючої академії наук стали ідеї науковців (натурфілософів) кола Роберта Бойля про «Невидимий коледж», які, своєю чергою корелювали з ідеями Френсіса Бекона про «Дім Соломона», з памфлетами розенкрейцерів, з твором Бена Джонсона «Щасливі острови та їх союз» та які сприяли виникненню міжнародного руху взаємодії вчених «Республіка листів» (англ. «Republic of Letters») [24, р. 67].

Серед іншого принципи майбутньої академії наук Р. Бойль обговорював у листуванні з науковцем Ісааком Маркомбом, який тоді мешкав у Женеві, й вони спочатку виходили саме з бачення «Невидимого коледжу», тобто мережі дослідників і викладачів, які діють серед іншого неформально та не публічно, утворюючи при цьому спілку з метою соціального впливу та водночас й прибутку через отримання нових знань, їх поширення та просвітництво [23, р. 156].

Така діяльність за визначенням мала носити транскордонний характер, водночас не дивно, що централізовані держави того часу вирішили взяти відповідні процеси під контроль, шляхом їх інституціоналізації. Водночас у самій тогочасній Англії соціальними передумовами утворення Королівського товариства були лондонський Колеж Грехема та «Філософічне товариство Оксфорда», які проводили зустрічі та заходи, пізніше відтворені у товаристві [9, р. 67].

Та водночас, як вказує Елліс Рубінштейн, на формалізацію Королівського товариства істотно вплинула саме описана вище діяльність паризької Академії Монтмора, «звіти про яку відсилалися до Англії англійськими вченими, які її відвідували», наводячи роль у цьому Генрі Ольденбурга, але визнаючи, що інші автори «схильні не перебільшувати» діяльність описаного М. Тевенота та його кола у Парижі [25, р. 390]. Але сам факт того, що при легалізації Королівського товариства був врахованим іноземний досвід, зокрема й невдалий, вбачається безперечним.

У листопаді 1660 р. Крістофер Урен, Роберт Бойль, Джон Уілкіс, Вільям Бронскер та Роберт Мурей заснували у згаданому Коледжі Грехема «Коледж з просування фізико-математичного навчання» [21, р. 34], а на другому зібранні Р. Мурей повідомив про підписання 15 липня 1662 р. згаданої королівської хартії про застосування «Королівського товариства Лондона», наступною хартією товариство було перейменоване на «Королівське товариство Лондона з удосконалення знань про природу» (англ. «the Royal Society of London for the Improvement of Natural Knowledge») [24, р. 51].

Примітно, що одразу до учасників Королівського товариства практично одразу було включене німецьких вчених Генрі Ольденбурга та Готфріда Лейбніца, голландських дослідників Крістіана Гюйгенса та Антоні ван Левенгука тощо [13].

Примітно, що відповідно до досліджень Х. Брауна, після заснування Королівського товариства, «паризькі вчені побачили в останньому прикладі того, чого можна досягти в закладі під королівським патронатом, і працювали над чимось подібним у Франції» [8, р. 94], після чого Людовиком XIV за пропозицією Жана-Батиста Кольбера, у 1666 р. була заснована вже публічна французька Академія наук (фр. «Académie des sciences») [27, р. 560]. Як констатує щодо цього Далія Деїяс, заснуванням Академії наук, а потім й Обсерваторії королів-

ська влада Франції мала метою «символічний і практичний вплив – і навіть переважання – в усьому світі» [26, р. 134].

Втім, описана «гонитва академій» між Англією та Францією [22, р. 92] не була чимось унікальним. Адже паралельно із цим процесом, у 1652 р. німецькі науковці Міхель Фехр, Георг Метцген та Георг Вольфарт заступали у Швайнфурті [7, р. 45], за зразками описаних вище італійських академій, «Academia Naturae Curiosorum», яку надалі німецьким імператором Леопольдом I 1687 було легалізоване, перейменоване у Леопольдіну та переведене у Галле; цей заклад став підґрунтям для формування сучасної Німецької національної академії наук [19, р. 239].

Надалі, протягом XVIII сторіччя, національні академії наук з'явилися в абсолютній більшості країн світу, та надалі формування незалежної держави приводило, як правило, до виникнення на її території національної академії наук [5, р. 67]. При цьому саме академії наук, щонайменш до початку XX сторіччя залишалися ключовими осередками для організації міждержавної наукової співпраці, яка при цьому часто залишалася без супроводження їх національними органами влади та без відповідного договірної забезпечення.

Цей процес був синхронізованим із тим, що Джордж Деніелс називав «професіоналізацією науки», як «розвиток чотирьох різних, але збігаючих між собою стадій: випередження, інституціоналізація, легітимація та професійна автономія». Адже у Новітні часи, після виникнення національних академій наук, поступово стало зрозумілим, що «лише ті, хто має спеціальну освіту та наукову підготовку, можуть робити внесок у науку та оцінювати наукові внески», а тому «наука більше не може вважатися провінцією для зручного заняття добре освіченого та доброго аматора» [11, р. 152].

Як вказував зазначений американський автор, «утворення наукових товариств, журналів, обсерваторій, музеїв, дослідницьких лабораторій, фондів і соціальних освітніх закладів або навчальних програм для науки знаменує собою появу другого етапу, інституціоналізації», а «третій крок, легітимація, означає соціальне схвалення двох попередніх етапів через визнання та підтримку новоствореної соціальної системи науки».

При цьому «професійна автономія, останній і найважливіший етап, полягає в тому, що професійні лідери науки отримують можли-

вість контролювати та спрямовувати соціальні ресурси на підтримку науки без значного втручання з боку не науковців» [11, р. 153], і зрозуміло що саме «академічність» науки, зокрема й у її міжнародному вимірі, мала сприяти такій еволюції.

При цьому вже у XVIII сторіччі діяльність ключових академій наук призводила до реалізації масштабних міжнародних проєктів, таких, як спостереження за затемненнями у різних регіонах світу та вимірювання дуги меридіана Землі. Прикладом тоді у глобальній науковій спільноті, зокрема у французькій Академії наук, точилися серйозні дебати щодо того, чи окружність Землі була більшою навколо екватора чи навколо полюсів.

Тому Академія, за сприяння влади Франції послала дві експедиції, щоб знайти відповідь: північну експедицію було відправлено в Меянама в Лапландії, поблизу Полярного кола, зі шведським фізиком Андерсом Цельсієм і під керівництвом французького математика П'єра Луї Мопертюї. Інша місія була направлена в Еквадор, на екватор, яку очолили французькі астрономи Шарль Марі де Ла Кондамін, П'єр Бугер, Луї Годен та іспанські географи Хорхе Хуан і Антоніо де Уллоа [4, р. 179], [15, р. 126]. Таким чином відповідні експедиції були прикладом співпраці Іспанії, Франції та Швеції, яка мала метою як отримання наукового знання, так й посилення престижу та авторитету саме французької Академії наук.

Дослідник Лорейн Дагстон призводить інший приклад подібної діяльності з обчислення форми Землі, вже у XIX сторіччі, коли спочатку започаткована Пруссією у 1864 році як Центральноєвропейська вимірювальна мережа, відповідні ініціатива «до 1875 року стала повноцінним міжнародним співробітництвом, буквально всесвітнім проєктом, який мав на меті встановити справжню форму Землі шляхом вимірювання значення гравітаційної постійної в розсіяних точках по всьому світу за допомогою ретельно відкаліброваних вимірювань». При цьому у вересні 1875 р. ця діяльність стала предметом окремої міжнародної конференції в Парижі, присвячену тому, як визначити форму Землі [12, р. 35].

Франк Грінуей йменує подібні процеси «науковою дипломатією» (англ. «science diplomacy»), вказуючи й на проведення конференцій, й на перспективи утворення міжнародних організацій. Він констатує, що у XIX ст. «європейські вчені виконували офіційні чи

неофіційні дипломатичні ролі, використовуючи свої мережі для отримання конкурентної переваги в дискусіях про колонізацію віддалених територій, наприклад, під час Берлінської конференції 1884-1885 років». Водночас, додає цей дослідник, оскільки «спеціалізація дисциплін спонукала експертів до досягнення більшої координації», «вони проводили міжнародні зустрічі для обговорення стандартизації наукових методів, практики, номенклатури або одиниць» [17, р. 29].

Висновки. Таким чином, інституціоналізація міжнародного виміру наукового пошуку була тривалим процесом XVI-XIX сторіч та відбулася у формалізації системи національних академій наук та формування механізмів глобальної академічної взаємодії. Основними акторами у цій сфері, які вдало інтегрували попередній досвід академічної самоорганізації та співпраці стали з XVII сторіччя Королівське товариство у Лондоні та Академія наук у Парижі.

При цьому зародження перших академій наук було безперечною ініціативою самої наукової спільноти Нового часу, але дуже швидко централізовані держави стали використовувати академічний механізм для вирішення власних фундаментальних завдань, зокрема й щодо міжнародних відносин. Але до кінця XIX сторіччя міжнародна наукова співпраця та її організація була делегована державами саме національним академіям наук й це прямо вплинуло на динаміку відповідних міжнародно-правових процесів. Проблематика подальшої еволюції міжнародного виміру наукового пошуку у цього інституційно-правовому форматі має стати предметом окремого наукового пошуку.

Список використаної літератури:

1. A History of the University in Europe. Vol. 2: *Universities in Early Modern Europe*, ed. Hilde de Ridder-Symoens. Cambridge, Cambridge University Press, 1996. 720 p.
2. An Z., Zhesi S., Jianlin Z. etc. *The science of science: From the perspective of complex systems*. Physics Reports. 2017. Volumes 714–715. P. 1-73.
3. Auger P. *Scientific cooperation in Western Europe*. Minerva. 1963. Vol. 1, No. 4. P. 428-438.
4. Barnes M., Fleming D. Charles-Marie de La Condamine's Report on Ingapirca and the Development of Scientific Field Work in the Andes, 1735-1744. *Andean Past*. 1989. Vol. 2. Issue 1. P. 175–236.
5. Beaver D., Rosen R. *Studies in Scientific Collaboration: Part I. Professional Origins of Scien-*

- tific Co-Authorship. *Scientometrics*. 1978. Vol. 1. P. 65-84.
6. Bergin T.G. *Encyclopedia of the Renaissance and the Reformation*. New York, Facts On File, 2004. 550 p.
 7. Biagioli M., Courtier G. *The Practice of Science in the Culture of Absolutism (Science and Its Conceptual Foundations series)*. Chicago: University of Chicago Press, 1994. 416 p.
 8. Brown H. *A History of French Scientific Societies: Scientific Organizations in Seventeenth Century France (1620-1680)*. Baltimore: Williams and Wilkins Co., 1934. 306 p.
 9. Bruno L.C. *The Landmarks of Science*. Washington, The Library U.S. G.P.O., 1987. 351 p.
 10. Coccia M., Wang L. Evolution and convergence of the patterns of international scientific collaboration. *Proceedings of the National Academy of Sciences*. 2016. Vol. 113. Issue 8. P. 2057-2061.
 11. Daniels G. The Process of Professionalization in American Science: The Emergent Period, 1820–1869. *Isis*. 1967. Vol. 58. P. 151–166.
 12. Daston L. *Rivals: How Scientists Learned to Cooperate*. New York: Columbia University Press. 2023. 160 p.
 13. Early Fellows of Royal Society. *Cabinet*. URL: <https://www.cabinet.ox.ac.uk/early-fellows-royal-society>
 14. Federico Cesi (1585-1630) and the Accademia dei Lincei. *Galileo Project*. URL: <http://galileo.rice.edu/gal/lincei.html>
 15. Fernie J.D. Marginalia: The Shape of the Earth. *American Scientist*. 1992. Vol. 80. No. 2. P. 125-127.
 16. Fox R. The International Research Council and Its Unions: 1919-1931. *Chemistry International*. 2019. Vol. 41. Issue 3. P. 7-8.
 17. Greenaway F. *Science International: A History of the International Council of Scientific Unions*. Cambridge: Cambridge University Press. 1997. 291 p.
 18. Henry J. *The Scientific Revolution and the Origins of Modern Science*. Hong Kong, Basingstoke, 2002. 160 p.
 19. Jedlitschka K. The Archive of the German Academy of Sciences Leopoldina in Halle (Salle): more than 350 year of the history of science. *Notes & Records of the Royal Society*. 2008. Vol. 62. Issue 2. P. 237–244.
 20. Jingran S., Bo L., Lin W. etc. Evolution of scientific collaboration based on academic ages. *Physica A: Statistical Mechanics and its Applications*. 2023. Vol. 624. P. 1-24.
 21. Kronick D.A. The Commerce of Letters: Networks and "Invisible Colleges" in Seventeenth- and Eighteenth-Century Europe. *The Library Quarterly*. 2001. Vol. 71, No. 1. P. 28–43.
 22. Leridon H. The Demography of a Learned Society: The Académie des Sciences (Institut de France), 1666–2030. *Population*. 2004 Vol. 59. Issue 1. P. 81-114.
 23. Perkins W. The uses of science: The Montmor Academy, Samuel Sorbière and Francis Bacon. *Seventeenth-Century French Studies*. 1985. Vol. 7. No. 1. P. 155–162.
 24. Purver M. *The Royal Society: Concept and Creation*. Cambridge, M.I.T. Press, 1967. 278 p.
 25. Rubinstein E. Science Academies in the 21st Century: Can they address the world's challenges in novel ways? *Treballs de la Societat Catalana de Biologia*. 2012. Vol. 63. P. 387-400.
 26. *The Institutionalization of Science in Early Modern Europe*. Ed. by Mordechai Feingold, Giulia Giannini. Leiden, Koninklijke Brill, 2020. 340 p.
 27. Watson E. The Early Days of the Académie des Sciences as Portrayed in the Engravings of Sébastien Le Clerc. *Osiris*. 1939. Vol. 7. P. 556–587.
 28. Wei W., Jing R., Mubarak A. etc. Early-stage reciprocity in sustainable scientific collaboration. *Journal of Informetrics*. 2020. Vol. 14. Issue 3. P. 101-141.

Tytska Ya.O. Formation of Scientific Research International Dimension: Institutional and Legal Framework

In this scientific work, its author emphasizes the position that a comprehensive study of the evolution of the legal dimension of international scientific cooperation and the international legal reflection of science as such should be based on certain formally defined criteria. Despite the fact that mankind has been carrying out scientific activity since ancient times, the formalization of the phenomenon of science as a social category became noticeable only in Modern Times, and the very perception of the category of science, developed by authors of the 19th-20th centuries, still remains an unfinished doctrinal process.

The work emphasizes that under such conditions, the institutionalization of issues of scientific activity and scientific cooperation before the formation of modern international law was quite fragmentary. The study of such institutionalization has so far remained outside the scope of attention of international law and the history of law; it was mentioned in the works of individual historians of science, who primarily studied the evolution of relevant social structures in Modern and Modern Times.

Therefore, the significant and not yet fully explored issues of international law-making and law-enforcement activities at the global and European levels in terms of formulating an universal interpretation of the phenomenon of science and, accordingly, the perception of scientific cooperation, research and search have not yet received a systematic reflection in modern conditions, which would contribute to a relevant solution to the issue of structural reproduction of the phenomenon of scientific cooperation in the context of modern international law.

The subject of the article is the institutional and legal format of the formation of the international dimension of scientific search, and its goal is to determine the process of the emergence and evolution of scientific institutions in the context of international interaction and in terms of the further formation of international legal reality. The article proves that the institutionalization of the international dimension of scientific search was a long process of the 16th-19th centuries and it took place in the formalization of the system of national academies of sciences and the formation of mechanisms of global academic interaction.

At the same time, the emergence of the first academies of sciences was an undisputed initiative of the scientific community of the New Age itself, but very quickly centralized states began to use the academic mechanism to solve their own fundamental problems, including international relations. But by the end of the 19th century, international scientific cooperation and its organization were delegated by states to national academies of sciences, and this directly affected the dynamics of the relevant international legal processes.

Key words: *academies of sciences, history of science, international law, scientific research, scientific cooperation.*